

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкина*

Том 2

Харків
«Право»
2016

УДК 343.988
ББК 67.9(4УКР)61
3-68

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за заг. ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 2. – Х. : Право, 2016. – 194 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-088-4 (т. 2)

ISBN 978-966-937-088-4 (т. 2)
ISBN 978-966-937-086-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Видавництво «Право», 2016

ФАКТОРИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Боротьба зі злочинністю неповнолітніх є однією з першорядних проблем українського суспільства, яка в сучасному суспільно-економічному стані потребує глобального вивчення. Це складна тема і вона завжди була гострою проблемою не тільки кримінології, а також важливою правовою та суспільною проблемою. Так, вивченням і розв'язанням цієї проблеми займалися не тільки юристи, але й педагоги, соціальні працівники, медики, міліція, громадські діячі, політики.

Вивчивши деякі наукові джерела та праці відомих вчених, варто зазначити, що за своїм змістом явище злочинності неповнолітніх являє собою кримінальну активність дітей віком від 11 до 18 років [2, с. 205]. Зараз неповнолітні в сучасному суспільстві є однією із найбільш уразливих верств населення. Зокрема, сучасний стан злочинності неповнолітніх характеризується впливом таких негативних факторів: злочинності неповнолітніх сприяє негативне середовище виховання дитини (це пияцтво батьків, наркоманія, погані компанії, злидні тощо), коли особа, яка ще не сформована, легко піддається негативному впливу, нерідко зневірюється і вдається до злочинів, часто корисливих, інколи навіть особливо тяжких, що характеризуються величезною агресією з боку неповнолітнього. Це все легко пояснити, оскільки дитина-підліток потребує особливої уваги і має ще несформовану психіку, потребує захисту та допомоги в першу чергу батьків, держави, суспільства. Проте сучасний розвиток ментальності та правової свідомості українців такий, що коли помічають таких підлітків, «неблагополучних», то краще обійдуть стороною, ніж допоможуть, дізнаються причину їх поведінки, звернуться до відповідних органів.

Дуже часто особи, яким стало відомо про злочини неповнолітніх, у тому числі потерпілі, не повідомляють до правоохоронних органів з різних причин: одним «шкода» зіпсувати репутацію і майбутнє підлітка, а іншим легше зробити вигляд, що нічого не трапилось. Часто злочин вчиняє син чи донька посадової особи або відомої людини, і потерпілий розуміє, що справа вирішиться не на його користь, а тому «опускає» руки [1, с. 29].

Я вважаю за доцільне виокремити певні особливості та закономірності історичного розвитку злочинності неповнолітніх. У першу чергу це корислива спрямованість та переважно груповий і вулицьний характер злочинних посягань, підвищена кримінальна активність вихованців соціально неблагополучних сімей, а також дітей, які мають розлади психіки та поведінки, та надмірна агресія й неймовірна жорстокість по відношенню до жертв насильницьких злочинів.

Варто говорити про те, що злочинність неповнолітніх помітно відрізняється від злочинності дорослих. Так, виокремлення злочинності неповнолітніх в окремий вид злочинності здійснюється на підставі такої специфічної кримінальної інтегруючої ознаки, як вік злочинця, точніше суб'єкт злочину. Зокрема, чинним Кримінальним кодексом України чітко встановлено вік, з якого особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності, це особи, які досягли 16 років, а в деяких випадках за особливо тяжкі злочини – особи, які досягли 14 років. Проте дослідження вчених показують, що вік неповнолітніх злочинців трохи ширше, ніж ті рамки, які встановлено ККУ (від 11 років). Щодо таких злочинців чинним законодавством передбачено покарання у вигляді поміщення до приймальників-розподільників для дітей, або поміщення дитини в спеціальні навчально-виховні заклади. Так, за даними Держкомстату України, в приймальниках-розподільниках для дітей у 2000 р. за вчинення суспільно небезпечних діянь утримувалось 754 особи у віці від 11 до 14 років, у 2005 р. їх кількість майже вдвічі зменшилась і становила 443, у 2010 р. – 90, 2011 р. – 97, 2012 р. – 53, 2013 р. – 21 особа [2, с. 206].

Слід відмітити в цілому зростання рівня агресії підліткової злочинності. При цьому варто зазначити, що розвиваються нові форми та прояви злочинності. Так, при розвитку сучасних технологій, всезагальній доступності мережі Інтернет, діти можуть у вільному доступі переглядати різного роду відео та грати у відеоігри, які часто наповнені жорстокістю, що негативно впливає на психіку дитини.

Не треба забувати, що в період надскладної ситуації, що склалась на Сході нашої країни, значний вплив на психіку дітей відчутно сприяє це негативне суспільне явище. Особливо уразливими стають діти-переселенці, які стикаються з жорстокістю військових, часто бачать злочини та насильство на власні очі, які змушені жити в злиднях, потерпають від негативного впливу «місцевих» підлітків. Усе це негативно впливає на психічний стан неповнолітніх, часто багато з них досить агресивно налаштовані, вони злятаються на людей, готові до відтворення насильства, яке бачили на власні очі. Таких дітей особливо повинна захищати держава, створювати відповідні умови, щоб діти-переселенці не відчували на собі вплив цих негативних явищ. Проте, як би сумно це не було, але наша держава в умовах надзвичайно гострої суспільно-політичної кризи не здатна чітко та зважено оцінити та допомогти цій групі суспільства, яка є особливо уразливою.

Все ж таки в повному обсязі оцінити та охарактеризувати злочинність неповнолітніх немає можливості, оскільки вона носить доволі прихований (латентний) характер. Щодо характеру злочинності неповнолітніх на сучасному рівні, то вона має переважно корисливий характер. Неповнолітні злочинці частіше за все орієнтуються на заволодіння грошовими коштами та цінними речами.

Хоча явище злочинності неповнолітніх сьогодні знайшло своє зменшення, проте давати позитивні прогнози в умовах збройного конфлікту та особливо гострої соціально-політичної ситуації в країні досить важко. Варто наголосити на позитивних показниках протидії злочинності, зокрема, в наш час рідко, але зустрічаються небайдужі люди, які звертаються до відповідних органів, у різного роду телепередачі тощо, щоб запобігти розвитку неповнолітніх злочинців, забрати дитину з негативного середовища, чи повідомити про вчинення неповнолітнім злочинів. Це є позитивними моментом, оскільки доступ до Інтернету має в наш час кожна дитина, і при перегляді таких передач чи прочитанні такого роду статті хоч один з десяти дітей задумується, чи варто вчиняти злочин, чи може є вихід. Адаже часто історії дітей, які на порозі неповнолітньої злочинності, досить схожі, фактори негативного впливу однакові, а методи вирішення – подібні.

Тому варто збільшити відповідальність дорослих за поведінку неповнолітніх, особливої уваги приділяти психологічному вихованню, вихованню правової свідомості дитини ще з малечку, збільшувати кількість та якість профілактичних заходів з попередження неповнолітньої злочинності.

Також попри всі негативні риси боротьби та протидії злочинності неповнолітніх необхідно всім державним, недержавним організаціям, вихователям, педагогам, правоохоронним органам, громадським організаціям, суспільству в цілому докласти зусиль, щоб повернути підліткам, які стали на хибний шлях злочинності, щасливе дитинство, допомогти, коли це буде потрібно, звернути увагу, а не пройти мимо, інколи не покарати одразу, а спробувати навчити, виявити причини.

Список літератури

1. Александренко О. В. Кримінологічна характеристика злочинів неповнолітніх / О. В. Александренко, Н. О. Веселовська // Молодий вчений. – 2014. – № 4 (07) – Юрид. науки. – С. 28–32.
2. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема / Б. М. Головкін // Проблеми злочинності : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. – С. 205–216.

Науковий керівник – д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

*М. А. Терела,
студент 1 групи 5 курсу міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами Україна взяла на себе зобов'язання удосконалювати